

Melk en vlees van puur gras in opkomst

Zuivelproducten maken op basis van voornamelijk gras. Is daar geld mee te verdienen in Nederland? Op individueel bedrijfsniveau zijn er al enkele succesvolle voorbeelden. Van de zuivelfabrieken zet A-ware nu de eerste voorzichtige schreden op dit pad. Wie volgt?

TEKST JELLE FEENSTRA

Het ultieme voorbeeld van een goed verdienmodel voor melk uit puur gras is te vinden in Sondel. Daar bewijst de familie Deinum jaar op jaar dat je met 80 koeien die alleen maar gras krijgen, jaarlijks een gezinsinkomen van meer dan 100.000 euro kunt realiseren. De koeien krijgen in de zomer vers gras en in de wintermaanden graskuil, hooi, grasbrok en luzernebrok. Veel 'grassiger' kan het niet worden. Graan – ook in de vorm van brok – is uit den boze. 'Daar krijg je ongezonde koeien van', is de ervaring van melkveehouder Sierd Deinum.

Het bedrijf van Deinum is hét voorbeeld van een melkveebedrijf dat puur op basis van grasmelk een eigen weg heeft gezocht naar een hogere melkprijs. Zuivelcoöperatie CZ Rouveen maakt van de melk speciaalkaas en verkoopt deze aan een afnemer in Amerika, die alleen zuivelproducten wil van koeien die nog nooit zijn behandeld met antibiotica. Ook daar kan de melk van Deinum aan voldoen.

De melkprijs die Rouveen betaalt, schommelt tussen de 50 en

60 cent per kilo. De nettowinst van het biologisch-dynamische melkveebedrijf van Deinum lag het afgelopen jaar boven de 30 cent per kilo melk, de jaren ervoor op zo'n 26 cent.

Dichter bij de natuur

In Nederland kennen we ook het Pure Graze-concept van Ado Bloemendal. Pure Graze is een manier van melkvee houden waarbij koeien een groot deel van het jaar in de wei lopen en gras eten in een mix van klavers en kruiden. De koeien hoeven bijna geen krachtvoer meer en worden volgens de deelnemende melkveehouders gezonder. In feite is dit concept ook de basis voor de bedrijfsvoering van de familie Deinum. 'Maar wij hebben er in de loop van de tijd eigen accenten aan toegevoegd', vertelt Deinum.

Er zijn in Nederland her en der verspreid wel een aantal melkveehouders die via huisverkoop of afzet van eigen zuivelproducten in de regio hun Pure Graze-melk of Pure Graze-vlees verkopen. Ook buiten het Pure Graze-concept om zijn er be-

drijfsmodellen op basis van vooral gras. Met enkele tientallen houdt dat echter wel op. En het ene marktconcept is succesvoller dan het andere.

In Nederland kregen de koeien vroeger ook veel meer gras. Met de schaalvergroting werden producten als soja, graan, mais en andere producten van buiten geïntroduceerd. Daarmee kwam de melkveehouderij steeds verder van de natuur af te staan. In Nieuw-Zeeland, Ierland en Zuid-Amerika krijgen de koeien altijd al voornamelijk gras. Daar zijn termen als 'grass-based' of 'grass-fed' veel meer ingeburgerd. In Amerika en Engeland begint vooral het 'grass-fed meat' – grasgevoerd vlees – aan een opmars. Steeds meer consumenten zijn de graanhamburger zat en willen een vleesproduct dat dicht bij de natuur staat.

Wiebren van Stralen, nauw betrokken bij Nederlandse projecten op het gebied van natuurinclusieve landbouw, zegt: 'Je ziet

ook bij het vlees voor restaurants en instellingen in Nederland deze beweging komen. De producten zijn vaak nog niet volledig grasgevoerd, maar vaak wel gemaakt met alleen nog grondstoffen uit de regio.'

Speciale melkstroom Royal A-ware

Onder druk van maatschappelijke organisaties en consumentenbewegingen lijkt na de komst van weidemelk in de zuivelsector een nieuwe richting aanstaande: melk op basis van vooral onbewerkt en kruidenrijk gras, weinig tot geen krachtvoer, voer uit de regio en het liefst geen mais. Het meest concrete voorbeeld van dit nieuwe traject is de samenwerking tussen Albert Heijn en zuivelverwerker A-ware. De twee bedrijven sloten in december een overeenkomst voor een duurzamere en transparante productieketen voor zuivelproducten. De nieuwe melkstroom wordt door Royal A-ware apart verwerkt tot kaas en andere typisch Hollandse zuivelproducten als melk en yoghurt van het AH Huismerk.

Melkveehouders die meedoen aan het programma, ontvangen een premie van 3 cent per kilo melk boven op de A-ware-melkprijs. Voorwaarde voor deelname is onder andere verplichte weidegang, niet alleen voor de melkkoeien, maar ook voor het jongvee. Het voer in de winter moet voor ten minste 80 procent bestaan uit geconserveerd gras. Verder eist de samenwerking grondgebondenheid, mag de grond niet meer worden geploegd en moet een deel van het gras bestaan uit kruidenrijk grasland.

Melkveehouders krijgen drie jaar de tijd om in te groeien in dit pakket. De eerste producten van deze melkstroom liggen wel al vanaf begin juli in de AH-supermarkten.

Hooimelk in Duitsland en Oostenrijk

In landen als Duitsland en Oostenrijk doet hooimelk het erg goed. Dat is melk van koeien die het hele jaar door alleen hooi, vers gras en kruiden eten. Het voeren van gras- en maiskuil is uit den boze. De vraag naar producten van deze melk groeit stormachtig. Zo wordt in Oostenrijk nu jaarlijks bijna een half miljard kilo hooimelk verwerkt. De deelnemende melkveehouders – overwegend bergboeren – krijgen een toeslag van 5 cent per kilo melk. De melk is volgens afzetorganisatie Arge Heumilch aantoonbaar gezonder en aromatischer.

Dat 'grass-based dairy' belangrijker gaat worden, wordt onderstreept door de komst van een hoogleraar grass based dairy systems in Wageningen. Met bijdragen van Wageningen University, Wageningen Livestock Research, LTO en LNV wordt deze nieuwe positie dit voorjaar in het leven geroepen. Er zijn verkennende gesprekken met twee buitenlandse kandidaten. 'Aandacht vanuit Wageningen juich ik ten eerste toe', reageert Van Stralen. 'Een verschuiving in de richting van "grass-based" heeft behoefte aan gedegen wetenschappelijke onderbouwing.'

Zwitsers onderzoek: **grasmelk gezonder**

Diverse onderzoeken wijzen uit dat melk van koeien met een rantsoen gebaseerd op gras anders is dan melk van koeien die een rantsoen met veel graan en mais krijgen. Een recent onderzoek is dat van Onderzoeksverband Agroscope in Zwitserland. Ze verdeelden twaalf melkveebedrijven in vier voersy-

stemmen: hoog aandeel graskuil, normaal aandeel graskuil, hoog aandeel vers gras, hoog aandeel mais en krachtvoer. In de melk werden vervolgens de vetzuren en het melkeiwit geanalyseerd.

Conclusie: melk van op gras gebaseerde rantsoenen bevat dubbel zoveel omega 3-

vetzuren als melk geproduceerd uit een rantsoen met veel mais en krachtvoer. Ook het aandeel geconjugeerde linolizuren (CLA) in het melkvet steeg significant bij een hoger aandeel gras. 'Hoe meer gras en hoe minder krachtvoer en mais, hoe gezonder de melk wordt', aldus Agroscope.